

Gréixer

Guardiola de Berguedà

Ubicació

Comarca:	Berguedà
Lloc/Adreça:	Al lloc de Gréixer
Emplaçament	A la falda del moixeró dominant la vall del riu Gréixer. C.40124 Pk.3'9 a l'esuerra hi ha la pista.
Alçada:	1102,3
Coordenades:	
Latitud:	42.28515
Longitud:	1.84877
UTM Est (X):	405084
UTM Nord (Y):	4682079

Classificació

Número de fitxa	08099-146
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Conjunt arquitectònic
Estil / època:	Medieval Modern Popular
Segle	XIV-XVIII
Estat de conservació	Bo
Notes de conservació:	Perfectament restaurades pels seus propietaris seguint els criteris i l'estil del lloc que hom el considera com un paratge de gran bellesa dins del Parc Natural del Cadí Moixeró.
Protecció	Inexistent
Accés	Fàcil
Ús actual:	Residencial
Titularitat	Privada
Titular:	Varis propietaris
Fitxes associades:	
<u>Sant Andreu de Gréixer</u>	
<u>Essenser de Sant Andreu</u>	
Autoria de la fitxa	Pere Cascante i Torrella

Descripció

Nucli compost per diferents masies; dues d'elles de grans proporcions ja que haurien format part de l'antic caseriu de Gréixer. Es tracta de diferents construccions de pedra rogenca amb coberta a dues vessants, àmplies balconades i eixides de fusta sota teulada. Destaquen per tenir un gran voladís en la seva coberta, fet que li dona uns trets molt característics. Avui dia és una finca particular. Algunes de les cases conserven algunes voltes de perfil apuntat i també algun arc. La casa principal correspon amb "la casa gran", però també hi ha la casa de cal Josepó, la rectoria, les quadres, una darrera edificació annexa a les quadres i les ruïnes d'una quarta coneguda com "Ca la Pastora". La casa gran es compon d'un edifici de planta rectangular compost de planta baixa, un primer pis i unes golfes coberta amb teulada a dues vessants de teula ceràmica, sostinguda per cavalls i llates de fusta i amb el carener perpendicular a la façana principal orientada a migdia formant un gran voladís o barbacana. La façana es distribueix amb un predomini del massís respecte el buit. La porta d'entrada es situa en un costat i està coronada per una llinda de fusta amb un arc de descàrrega disposat a sardinell. Al seu costat hi ha una perita obertura. Aquesta disposició es manté a la planta principal amb dues balconeres de fusta amb sengles balcons; un d'ells amb continuïtat a la façana de ponent i també dues petites finestres a nivell de golfa. La balconera de la banda oest reemplaça una antiga obertura de dimensions més grosses. L'aparell és de maçoneria de pedra rogenca mal treballada i escairada, unida amb argamassa de calç i disposada en filades irregulars. Algunes parts estan arrebossades. A la façana de llevant hi ha adossat un cos o porxo de dues plantes amb barana de pedra que descansa damunt una mena d'arc angular a l'angle nord-est formant una original estructura arquitectònica. Aquest cos està cobert amb teulada a un sol vessant i sembla correspondre amb una obra molt tardana. A la façana oest també hi ha un clar predomini del massís respecte el buit amb petites finestres a la planta baixa, un gran balcó de fusta que continua de la balconera de la façana principal i dues petites finestres a nivells de golfa. Cal destacar-ne dues llosetes que surten de la façana emprades com a teieres i també el picaporta de l'entrada que és de forja amb motius decoratius. La coberta també genera una gran barbacana en forma de voladís de fusta. L'aparell és de carreus de pedra mal treballats i escairats, units amb argamassa de calç i disposats en filades irregulars. A la façana nord hi ha adossat un cos allargassat d'una sola planta que s'empra com a quadra. No hem pogut accedir al seu interior. La casa de "Cal Josepó" es situa a l'oest de la casa gran i consisteix la segona casa de més importància del nucli de Gréixer. Darrere la casa i en sentit est-oest hi ha les pallisses.

Observacions:

El conjunt està perfectament restaurat, conservat i harmonitzat amb l'entorn. A la casa Gran i cal Josepó s'hi evidencien els elements originaris a la banda nord amb estructures de planta quadrada compostes per planta baixa i dues plantes pis ai amb aparell regular de pedra picada ben desbastada. Aquestes construccions de provable origen medieval van ser ampliades i engrandides al segle XVIII amb grans cossos orientats a migdia i amb galeries i balcons de fusta aixoplugades per grans voladissos. Aquestes construccions reuneixen les característiques arquitectòniques de les masies de muntanya tant de la zona de Brocà amb la casa de Cal Companyó o la de Rotllant i Vilella coma Gavarrós. La casa gran presenta una disposició arquitectònica en la seva façana que ens recorda molt a l'edifici del Palau de Bagà ja que corresponen al mateix període. Pel que fa ala rectoria i les quadres ja són edificacions més modernes damunt d'una base més antiga.

Història

El nucli de Gréixer aniria lligat amb les esglésies de Sant Nazari i sobretot sant Andreu. Es documenta en temps del prevere Daguí, una petita cel·la que passà a dependre de Ripoll. En l'acta de consagració del monestir de Sant Llorenç prop Bagà al 983 s'hi fa esment i en un document del 949 el bisbe Rodolf d'Urgell, dona al monestir de Sant Llorenç un mas amb un molí i amb quatre peces de terra i dues vinyes situat dins el comtat de Cerdanya a la vall de Brocà a les rodalies de Bagà i al riu de Gréixer. "Et est in ipso manso, cum ipso molino et cum quatuor precias de terra et duas vineas, in comitatu Ceritaniense in valle Brocanense, in apendicum Bagada ad ipso rivo Garaeixer·". Aquest referència va ser localitzada per Mn. Serra i Vilaró en els documents de ACA. Monacals d'Hisenda, Vol 801 i publicat a les baronies de Pinós i Mataplana. Afrontava amb Coma de Calls, figuera qui est ad ipsum, in via qui pergit de Portella i in loco ubi vocatur Pujol". Aquestes afrontacions són perdudes llevat de la Portella que seria el camí ral de coll de Jou. Entendríem com a Gréixer la zona esmentada i també la casa de Cal tinent i el molí de Rigoreixer que ja ens apareix i que s'ha pogut localitzar darrere l'estret de Malgrau. Posteriorment el lloc de Gréixer ens apareix citat nombroses vegades en els documents de les baronies de Bagà. Coneixem un fogatge de 1385 a través d'un cobrador de focs el qual esmenta un total de 4 focs a la parròquia de Gréixer i altres tants al lloc anomenat el Bac per valor d'un florí. Cada foc equivalia amb una llar o casa que hi podia haver entre 4 o 5 persones. Aquesta xifra ens coincideix amb les cases que hi ha al nucli. El lloc del Bac es podria referir a la vaga de Millarès, cal tinent o molí. . També apareix esmentat sovint a la documentació baganesa. Per una banda de 1346 en data un inventari fet en una de les cases que ens dona entendre com estaven distribuïdes i quants objectes hi havia. Els inventaris corresponen en documents de molta importància per saber els objectes i pertinences que hi havia en cada llar. En el cas de la baronia de Pinós en conservem nombrosos tant de cases de Baga a com també de Gréixer. Deu anys més tard s'esmenta "adobar lo pont de Greixa" relacionat amb un dels ponts esmentats a les fitxes 141 i 1433. També es té constància en documents posteriors i de 1666 el lloc de Gréixer juntament amb Millarès, Escriu i Hospitalet en temes relacionats amb les pastures. Consta que fixaven el nombre de bestiar que podien tenir els masos de Millarès, Greixa, Escriu i Hospitalet i també el temps que el bestiar de la vila es podia estar en aquests masos quan anava a pasturar a la muntanya comuna. Al llarg del segle XVIII degué patir algunes reformes com ho testimonien la llinda d'alguna de les seves cases coincidint en un període de bonança. Gràcies a la documentació facilitada per Mª Gràcia Ponça, propietària de cal Josepó, sabem que a la Casa Gran per exemple entre el 1878 i 1928 hi van habitar una colla de famílies abans que fos adquirida pels Ponça els quals en foren rics propietaris que compren la finca de Gréixer que incloïa Escriu i la Font de Faig per a l'explotació ramadera i de la fusta.

Bibliografia

BOLÓS MASCLANS, J; PAGÈS, M (1996). El monestir de Sant Llorenç prop Bagà. Artestudi. Barcelona p- 74 i 182.

CABALLE CANTALAPIEDRA, FRANCESC (2009). Les empremtes del camí ral de Bagà. Associació Medieval de Bagà.

SERRA I VILARÓ, JOAN (1989). Baronies de Pinós i Mataplana. Investigació als seus arxius. Vol II i III.

VILADÈS LLORENS, RAMON (1996). Les muralles de Bagà al segle XIV. Àmbit de Recerques del Berguedà. Informació inèdita cedida per Gràcia Ponça.

